

Lotta Lundberg får bilden av paradiset att rämna

Publicerad 2012-03-01 12:07

Hur blir man fri? Vems bild av paradiset är den rätta? Och när är sex övergrepp? I romanen "Ön" ställer Lotta Lundberg läsarna inför moraliska frågor som tvingar läsaren att rannsaka sig själv.

Den svenska läkaren Olivia i romanen har levt på den ensliga ön i Stilla havet i 20 år, förd dit av sin äventyrlust, nu lyckligt inlemmad i den sensuella gemenskapen bland öborna. Havet, palmerna, det lugna tempot och den avspända attityden till kärlek och sex - på många sätt motsvarar ön klichébilden av paradiset.

Men när ett par turister vänder sig till polisen och anmäler sexuella övergrepp som ska ha skett på ön skakas tillvaron i sina grundvalar. En brittisk utredningsgrupp skickas till den gamla kolonin för att undersöka om anklagelserna stämmer. Plötsligt tvingas även Olivia ifrågasätta de värderingar hon tagit för givet.

Vad är rätt, vad är fel? I sin roman ställer Lotta Lundberg läsaren inför uppfordrande frågor, men levererar inga färdiga svar.

– Vi är väldigt snara med att bilda oss en uppfattning och döma, därför att det är svårt att relativisera, sätta i perspektiv och ställa nya frågor. Vi vill ha svar. Vi vill distansera oss från det otänkbara för vi vill så gärna vara civiliserade och är så oerhört rädda för att inte vara kultiverade, konstaterar hon.

"Ön" är en fiktiv berättelse, men Lotta Lundberg har inspirerats av verkliga händelser. 2004 ställdes en grupp öbor inför rätta på den avlägset belägna ön Pitcairn i Stilla havet, anklagade för övergrepp, en del av dem mot minderåriga.

Nyheten fick stort genomslag, bland annat för att Pitcairn med viss draghjälp av Hollywood blivit en mytisk plats. Det var här som myteristerna från skeppet Bounty slog sig ned 1790 med sina tahitiska kvinnor, vilket odödliggjorts i flera filmer, en av dem med Marlon Brando i huvudrollen.

Lotta Lundberg kom aldrig till Pitcairn under sitt omfattande researcharbete, men väl till närbelägna Cooköarna. Där insåg hon hur enögd och etnocentrisk hennes egen syn på världen hade varit, upplevde samma sorts ambivalens som genomsyrar romanen. Till viss del handlade kulturkollisionerna om den cementerade västerländska synen på sex.

– Helst ska man vara två och av olika kön och det ska vara mörkt och man ska vara inomhus och man ska vara samma ålder och man ska aldrig vara tre och man får inte vara sju och det ska alltid vara gratis och man måste alltid vara jättekär, speciellt om man är tjej, annars är man ett offer, exemplifierar hon med lätt ironi.

Sexualitet, tabun, gränsdragningar och identitet har löpt som röda trådar genom Lotta Lundbergs författarskap ända sedan debuten 1998. Varje god roman kretsar kring en etisk konflikt, anser hon. Och det är lättare för henne att skriva den sortens böcker i Berlin, där hon bor sedan åtta år tillbaka, än i Sverige där en stor del av det mediala fokuset just nu riktas mot självbiografiska tala-ut-romaner.

– Det har blivit mindre utrymme för fantasi och i fantasin bor empatin. Genom att fantisera om hur det är att vara någon annan, inte bara berätta om hur jag har det blir jag en mognare människa. Jag kan bli skrämmd av den svenska relationen till realityrunket. Blir det bättre för att det är sant? undrar hon retoriskt och svarar själv:

– Jag tycker att den stora konsten snarare ligger i förmågan att byta roll och sätta sig in i någon annans situation.

Sara Ullberg/TT Spektra

FAKTA: LOTTA LUNDBERG

Född: 1961 i Uppsala.

Bor: I Berlin.

Bakgrund: Debuterade med romanen "Låta sig hända" 1998. Har sedan dess skrivit fyra böcker, däribland essäsamlingen "Visklek" som kom 2011.

Senast lästa bok: "Inte en fluga förnär: krigsförbrytare inför rätta" av Slavenka Drakulic och "Yarden" av Kristian Lundberg.

Återkommer ofta till: Gunnel Vallquists böcker.

Gör intervjun: Per telefon från ett benediktinerkloster utanför Berlin där hon då och då vistas under sina skrivperioder.

Aktuell med: Romanen "Ön" som ges ut den 15 mars.